

PM GESTALTNINGSAVSIKTER

Tätortsåtgärder Storgatan Älvsbyn

Älvsbyns kommun, Norrbottens län

För vägplan, 2018-03-09

Trafikverket

Postadress: Box 809, 971 25 Luleå

E-post: trafikverket@trafikverket.se

Telefon: 0771-921 921

Dokumenttitel: PM Gestaltungsavsikter

Status: Samrådsunderlag

Författare: Licab/Ramböll

Dokumentdatum: 2018-03-09

Uppdragsnummer: 156698

Ärendenummer: TRV 2017/82477

Version: 1.0

Innehåll

INLEDNING.....	4
Syftet med PM gestaltungsavsikter.....	4
Projektbeskrivning.....	4
Bakgrund	5
Projektmålen	5
FÖRUTSÄTTNINGAR.....	6
Riksintressen och Natura-2000	6
Kulturmiljö.....	6
Pågående projekt i området	6
LANDSKAPSANALYS	6
Nyvägen	8
Storgatan	8
Stationsgatan	9
Sammanfattning	11
GESTALTNINGSAVSIKTER.....	12
Övergripande gestaltungsavsikter	12
Gaturummens gestaltning	12
Känsliga platser	12
FORTSATT ARBETE	13

Bilageförteckning

Bilaga 1: Karta med rörelsemönster längs Nyvägen, Storgatan och Stationsgatan.

Bilaga 2: Karta med knutpunkter, siktlinjer och landmärken längs sträckan.

Bilaga 3: Karta som visar rumsbildande vegetation, hårdgjorda ytor och karaktärsträd längs sträckan.

Bilaga 4: Karta som visar upplevelsen av fasaderna längs gatorna.

Inledning

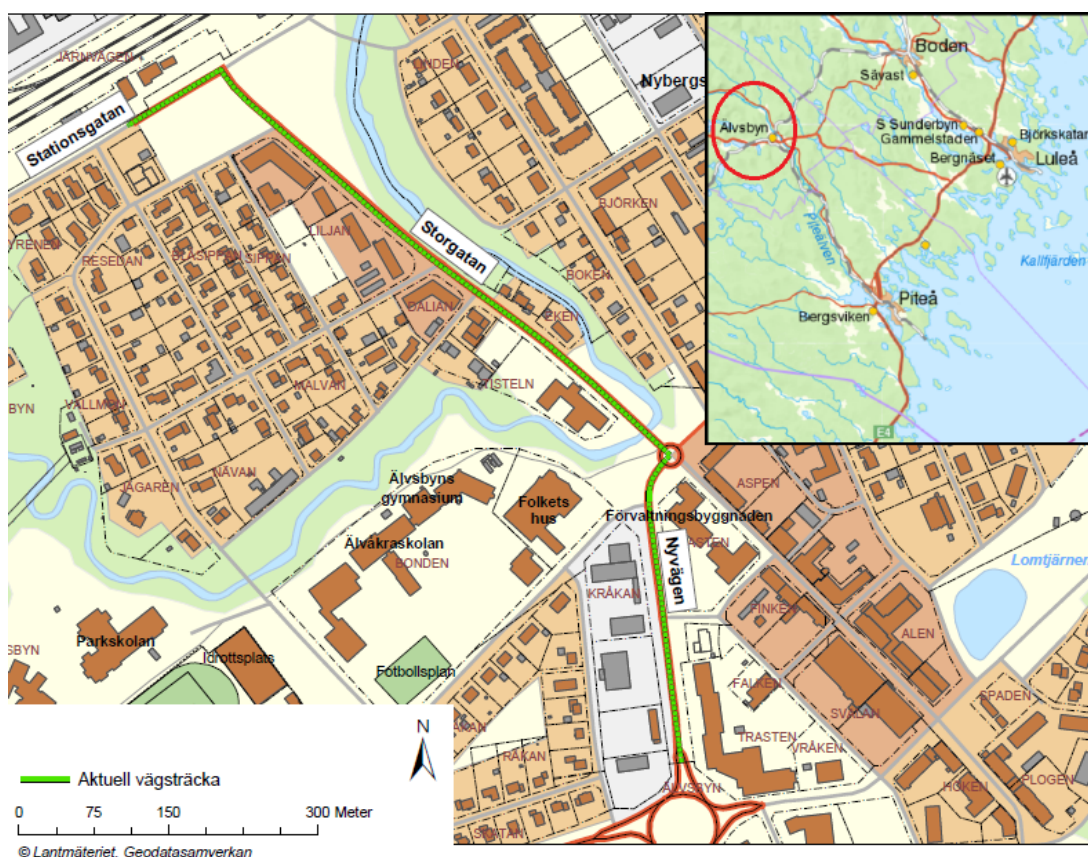
Syftet med PM gestaltningsavsikter

Gestaltningsavsikter är den målbild som ska styra gestaltningsarbetet genom projektet. PM gestaltningsavsikter ska behandla vilka frågor, avsnitt eller aspekter som är viktiga att arbeta vidare med samt vad som ska uppnås i projektet ur gestaltningssynpunkt.

Som utgångspunkt för gestaltningsavsikterna är landskapsanalysen och projektmålen viktiga förutsättningar. Gestaltningsavsikter tas fram i samråd mellan de olika teknikgrenarna och ska ligga till grund för fortsatt arbete.

Projektbeskrivning

Projektet omfattar delar av Väg 671 genom centrala Älvsbyns centrum. Vägen är idag en statlig allmän väg men planeras att övergå i kommunal ägo efter upprustningen. De gator som berörs av projektet är Nyvägen (från Gulfrondellen), Storgatan samt en del av Stationsgatan, en sträcka på cirka 1,2 km. Vägsträckan uppvisar idag brister vad gäller tillgänglighet och trafiksäkerhet för oskyddade trafikanter. Vägen kommer att rustas upp i befintligt läge.

Aktuell vägsträcka som omfattas av projektet (markerad grön).

Bakgrund

En åtgärdsvalsstudie (ÅVS) för Älvsbyn tätort togs fram av Trafikverket under 2014. I arbetet hölls en öppen och bred dialog med berörda aktörer i Älvsbyn för att sprida fakta och kunskap om projektet, samt för att uppnå en samsyn kring åtgärder och processer.

Resultatet från ÅVS var en kombination av åtgärder ur samtliga steg i fyrstegsprincipen. Bedömningen var att det förutom steg 1- och 2-åtgärder även skulle krävas steg 3- och 4-åtgärder för att lösa behov, brister och problem i Älvsbyn.

Utifrån den samlade problembilden togs en övergripande inriktning för Väg 671 fram. De rekommenderade åtgärderna var att:

- Skapa ett tydligare och mer tilltalande gaturum i Älvsbyns tätort med fokus på Nyvägen (från Gulf-rondellen), Storgatan och Stationsgatan samt omgivningarna.
- Göra Älvsbyns tätort mer anpassad för oskyddade trafikanter.
- Öka trafiksäkerheten längs Storgatan, Nyvägen (från Gulf-rondellen) och Stationsgatan.
- Göra Älvsbyns tätort mer attraktiv.

Förutom dessa åtgärder rekommenderades ett antal åtgärder att göras på sikt, t ex att kommunen ska ta fram trafikstrategi och barnkonsekvensanalys. Trafikstrategin togs fram 2017 och arbetet med barnkonsekvensanalysen pågår under 2017-2018.

Projektmålen

Syftet med vägplanen är att tillgodose tillgängligheten och trafiksäkerheten längs berörd vägsträcka.

Trafikverket har i samråd med Älvsbyns kommun tagit fram följande projektmål:

- Tydligare och mer tilltalande gaturum längs Storgatan, Nyvägen och Stationsgatan bland annat genom tydliggörande av utfarter och parkeringar.
- Ökad tillgänglighet och trafiksäkerhet längs de aktuella vägarna genom hastighetssänkande åtgärder såsom avsmalning av körbanan och tydliggörande av GC-vägar.
- Göra tätorten mer anpassad för oskyddade trafikanter bland annat genom att bygga tydliga passager och ledstråk.
- Göra tätorten mer attraktiv och knyta ihop Storgatan och planerat resecentrum genom ett stråk av sammanhängande element som skapar attraktion och en tydlig entré till dagens centrumkärna.

Förutsättningar

Vägsträckan består idag av en bred tvåfältsväg med trottoar på båda sidorna. Körbanan är ca 9 m och vägbredden med trottoarerna är totalt ca 14–15 m. Flera kommunala gator som ansluter har samma breda utformning som aktuell vägsträcka. Markerade övergångsställen finns på flera ställen. Övergångställena upplevs osäkra på grund av den väl tilltagna vägbredden och passager saknar tillgänglighetsanpassning. Vägen är skyltad till 40 km/h men på grund av den överdimensionerade körbanan hålls inte hastigheten.

Årsmedeldygnstrafiken (ÅDT) för Storgatan och Stationsgatan är 2751 (2012) och för Nyvägen 4273 (2011). Vägen trafikeras dagligen av Länstrafiken i Norrbotten som idag har ca tio olika busslinjer till och från Älvsbyn.

Riksintressen och Natura-2000

Älvsbyn ligger i Piteåälvens dalgång och vägsträckningen omfattas av riksintresse för naturvård. Piteälven och dess biflöden, däribland Korsträskbäcken som ringlar sig genom centrala Älvsbyn, ingår i ett Natura 2000-område. Kyrkan och kyrkstad omfattas av Riksintresse för kulturmiljövård. Kyrkomiljön ligger ca 400 m från aktuell vägsträcka och berör inte projektet. Kyrkan samt ett område längs Storgatan pekas ut som bevarandevärda områden i Länsstyrelsens kulturmiljöprogram för Norrbotten.

Kulturmiljö

Ett område som sträcker sig från kyrkan och västerut längs Storgatan i centrala Älvsbyn fram till stationshuset vid järnvägen, pekas ut som bevarandevärd i kulturmiljöprogrammet för Älvsbyn (Norrbottens kulturmiljöprogram 2010). Motivet är att Älvsbyn är ett samhälle med medeltida anor och att det på ett tydligt sätt speglar den moderna tidens genombrott i en gammal kyrkby. Här finns välbevarad bebyggelse från olika tider som kyrka, kyrkstugor, äldre bondgårdar, affärs- och bostadshus från sekelskiftet, jägmästarevillan samt modern bebyggelse. Området är av högt kulturhistoriskt värde.

Pågående projekt i området

Det pågår en ombyggnation av järnvägsstationen till nytt resecentrum. Befintlig busstation vid Nyvägen tas bort och flyttas till järnvägsstationen. Stationshuset från 1894 byggs ut med ny väntsal, service och parkeringar samt planeras en ny infart. Kommunen har önskemål om en ny busshållplats på Nyvägen. Föreslagna placering ligger i slutet av Nyvägen, strax nedanför kommunhuset.

Landskapsanalys

Älvsbyn ligger i ett vidsträckt landskap med skogbeklädda berg och mjuka dalgångar. Det är ett omväxlande landskap med stor variation mellan vida vidder, täta skogar, sjöar och älvdal. Bebyggelsen är koncentrerad till dalgångarna och tätorten Älvsbyn breder ut sig på nordvästra sidan om Piteälven. Längs Piteåälvens dalgång finns öppna landskapsrum med jordbruksmark och en större koncentration av bebyggelse ligger här. I älvdalens riktning

ligger en långsträckt ås som bildar gräns mellan tätorten och dalgången. Inne i tätorten upplevs dock inte det omgivande landskapet, förutom vid några platser där utblickar ges mot de skogbeklädda bergen.

Kyrkan och kyrkstaden i Älvsbyn är grunden för samhällets uppbyggnad och kyrkomiljön har en unik och ålderdomlig karaktär. Stora delar av centrala Älvsbyn präglas dock av 1950–1990-tals bebyggelse med trevåningshus i puts och tegel. Projektets del av sträckan präglas främst av den modernistiska bebyggelsen från 1960–70-tal med tegelfasader och platta tak. Här och var finns äldre träbebyggelse insprängt, t ex det gamla stationshuset från 1800-talets slut som idag är ett landmärke. Gatornas sidoområden består av stora överdimensionerade asfaltsytor och parkeringar. Flera av parkeringarna längs Storgatan har inga, eller otydliga utfarter och kantstenen är så låg att den inte uppfattas som avgränsning mellan körbana och trottoar. Topografin vid den här delen av tätorten är påfallande platt och det är enkelt att som gående och cyklist röra sig längs sträckan.

Genom tätorten Älvsbyn ringlar Korsträskbäcken i väst-östlig riktning. Den omgivande bäckmiljön utgör ett viktigt grönstråk längs nedre delen av Storgatan. Områdena kring bäcken består av skarpa slänter, närmast en ravin, och bäcken är omsluten av tät vegetation och på vissa håll mycket sly. Bäckravinen bidrar till rumslighet och avgränsning längs Storgatans östra sida. Även om omgivningen längs Storgatan är flack medför den täta vegetationen och den djupa bäckravinen att vattenkontakten nästintill är obefintlig.

Belysningen utgörs av vägbelysning på respektive gatas ena sidan. De höga stolparna ger känslan av landsortsväg eller trafikled, snarare än stadsmiljö.

Den övre delen av Storgatan, det som idag utgör Älvsbyns centrum, har en tät och sammanhängande bebyggelse från 1950–1990. Gaturummet har en stadsmässig karaktär med trevåningshus på båda sidor om gatan. Den nedre delen av Storgatan mellan hotellet och järnvägsstationen, den del som ingår i detta projekt, har en mer upplöst struktur och endast bebyggelse på den västra sidan av gatan. På den östra sidan finns Korsträskbäckens ravin med några äldre trähus insprängda. Karaktären är jämfört med Storgatans övre del mer öppen och osammanhängande och den stadsmässiga karaktären saknas.

Några cembratallar längs Nyvägen bidrar med grönska året om.

Nyvägen

Sträckan börjar vid en stor cirkulation som utgör entré till Älvsbyn. Nyvägen är en bred gata med bensinstationer och industrifastigheter på den västra sidan, och äldreboendet Fluxen och kommunhuset på den östra. Gatan svänger av österut vid mötet med Medborgargatan, som ansluter i en sned vinkel. Längs Medborgargatan ligger Forum (Folkets hus), Älvåkraskolan samt Älvsbyns gymnasium. Nyvägen möter Storgatan i en liten cirkulation som består av en bred smågatstenskant och en liten planteringsyta i mitten.

Vy över Nyvägen med bensinmackens infart till vänster och äldreboende Fluxen till höger.

Storgatan

Efter den lilla cirkulationen passerar Storgatan över Korsträskbäcken nästan obemärkt på en bro. Bron är en bred plattrambro med trottoarer på båda sidor och har karaktären av en motorvägsbro, snarare än en bro i stadsmiljö. Storgatan karaktäriseras av bäckravinens täta vegetation på den östra sidan och de luftigt placerade 50-talshusen på den västra sidan. Vegetationen bidrar till rumslighet och avgränsning längs Storgatan. Även om omgivningen längs Storgatan är flack, medför den täta vegetationen och den djupa bäckravinens att vattenkontakten nästintill är obefintlig.

Förutom bostadshus finns ett flertal verksamheter i form av restaurang, frisörer, butiker, polis och hotell längs Storgatan. Flera av fastigheterna (kv Liljan och kv Eken) längs Storgatan har otydliga utfarter från sina parkeringar, ofta utan kantsten vilket gör att bilar kan köra rakt över trottoaren och ut på Storgatan.

Gränsen mellan trottoar och gata är överlag mycket otydlig och därför upplevs Storgatan som osäker att röra sig längs. Gång- och cykelstråk är inte helt sammanhängande, längs sista delen av Storgatan saknas GC-väg på en sträcka av ca 300 m.

Mot slutet av Storgatan finns två öppna parker på vardera sidan om gatan. In i Konradsparken på den östra sidan finns en grusad gångväg som leder till en liten mötesplats med bänkar och planteringar.

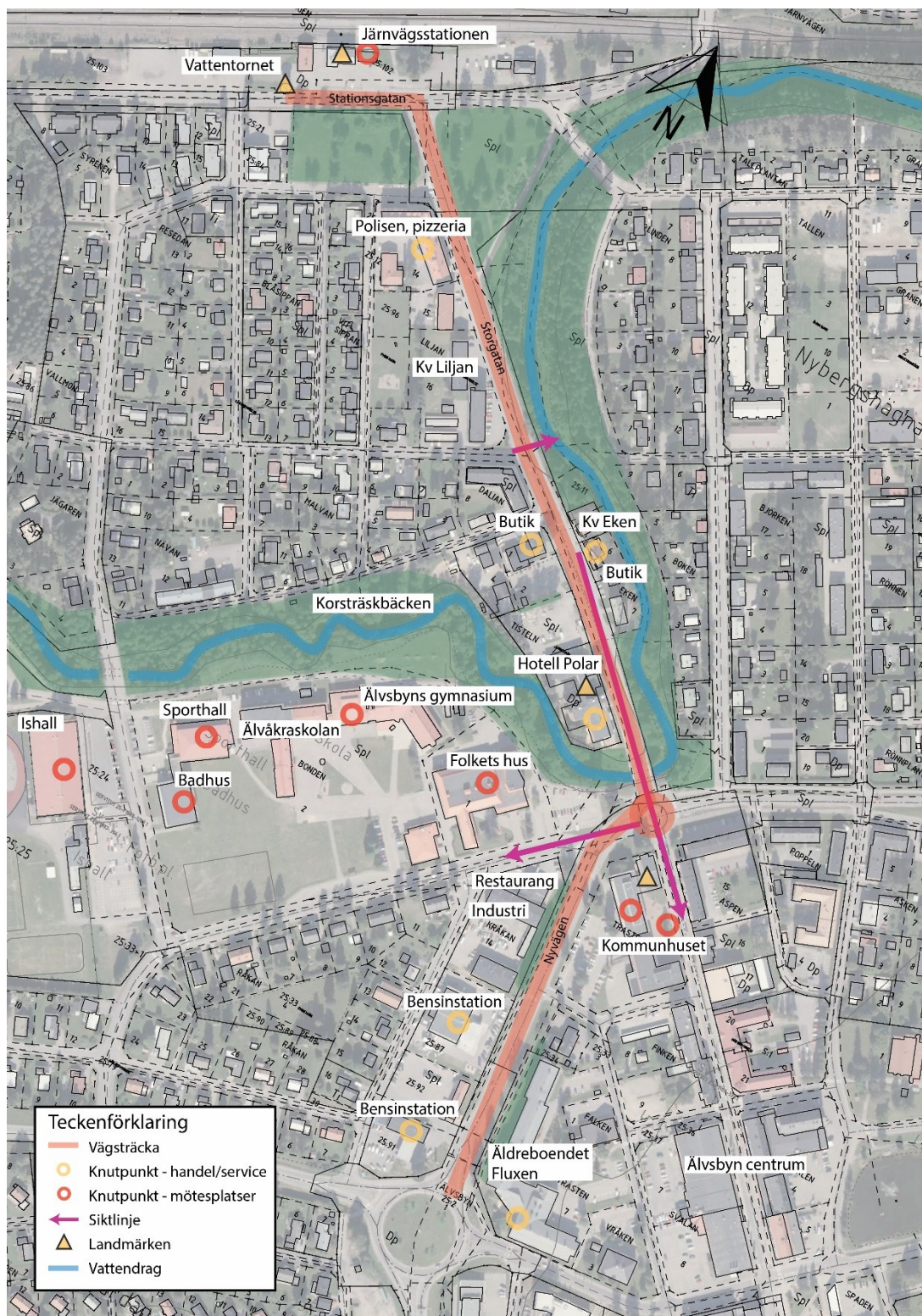
Storgatan med kv Liljan till vänster och Korsträskbäckens ravin till höger.

Stationsgatan

Storgatan möter Stationsgatan i en T-korsning. Det gula stationshuset och det intilliggande vattentornet i rött tegel är landmärken på den norra sidan av gatan. Den södra sidan består av ett öppet parkområde med gräsytor, stora lövträd och buskar. Trottoar och busshållplats med väderskydd finns på den södra sidan av gatan. Järnvägsstationen planeras att byggas ut till nytt resecentrum med ny vänthall, service och nya hållplatser för bussar.

Det gamla stationshuset med påbörjad utbyggnad.

Kartan visar vägsträckan samt viktiga målpunkter, siktlinjer och landmärken i området.

Sammanfattning

Det finns både kvaliteter och brister längs aktuell vägsträcka. Dessa sammanfattas i en punktlista nedan:

Kvaliteter

- Målpunkter – skolområdet, järnvägsstationen, Polar Hotel, polisen, Forum (Folkets hus), handel (bensinstationer, pizzeria, restaurang mm)
- Grönska – Korsträskbäcken med omgivande vegetation och parkerna på båda sidor om Storgatan, samt söder om järnvägsstationen
- Siktlinjer mot kringliggande skogbeklädda berg – ger orientering och kännetecken för staden
- Siktlinje från Storgatan mot centrum – ger orientering i staden
- Landmärken - järnvägsstationen och vattentornet, kommunhuset, Polar Hotel
- Flack terräng – god överblick och lätt att röra sig längs sträckan
- Modernistisk arkitektur – modernistisk mur vid Nyvägen, kommunhuset, Folkets hus, Polar Hotel

Brister

- Bebyggelsestruktur – osammanhängande bebyggelse längs gatorna, särskilt längs Nyvägen där det är långt mellan husen och husen har väldigt olika karaktär och funktion. Många av fasaderna mot gatan är slutna, vilket ger dåliga förutsättningar för centrumkänslan.
- Brett gaturum - bebyggelse långt från gatan skapar ett brett gaturum utan avgränsningar
- Hårdgjorda ytor – många stora parkeringar/asfaltsytor
- Utfarter – otydliga eller avsaknad av utfarter längs Storgatan
- Entré – överdimensionerad cirkulation möter besökaren vid Nyvägen
- Låg kantsten – ger liten skillnad mellan gata och GC-väg
- Handel – ingen sammanhängande handel gör att centrumkänsla saknas

Gestaltningssavsikter

Övergripande gestaltningssavsikter

Det övergripande målet för gestaltningssavsikterna i projektet är att:

- Skapa en stadsmässig karaktär längs gatorna
- Anpassa gaturummets skala till stadsmiljö och befintlig bebyggelse
- Skapa tydlig separering mellan gång- och cykelväg och gata för att öka tryggheten för oskyddade trafikanter.
- Binda ihop nedre delen av Storgatan med den övre för att få en tydlig koppling mellan resecentrum och centrum.
- Tillskapa mer grönyta som kan ta hand om dagvatten.

Gaturummets gestaltning

Projektet innebär en avsmalning av gatorna och att öka trafiksäkerheten för oskyddade trafikanter. Gestaltningen inom vägområdet tar avstamp i omgivningens förutsättningar och den tänkta vägutformningen. Det är viktigt att gestaltningen tar hänsyn till de kulturmiljövärden som finns i området exempelvis Korsträskbäcken och bebyggelsestrukturerna längs Storgatan. Avsikterna med gestaltningen av gaturummen, både längs Nyvägen och Storgatan, är att förändra skalan så att den skapar en mer intim och stadsmässig karaktär. En väl anpassad skala förbättrar trafikantupplevelsen och gör att gaturummet samspelar med sin omgivning.

Inga större förändringar av vägens utformning i plan och profil kommer att ske, utan endast anpassningar efter valda åtgärder och gestaltning. Genom nya trädrader och grönytor mellan gata och trottoar/GC-väg får gaturummen en bättre anpassad och mer mänsklig skala. Detta skapar även tydlighet och riktning i gaturummet och bidrar till en mer stadsmässig karaktär. Att tillskapa mer grönyta att avvattna hårdgjorda ytor till avlastar ledningssystemen och bidrar till bättre luftkvalitet.

En god belysning ska finnas längs hela sträckan. Belysningen ska anpassas efter rådande trafikslag och bidra till en trevlig stadsmiljö. Den täta vegetationen mot Korsträskbäcken kan gallras på väl utvalda platser för att skapa mer vattenkontakt och utblickar över ravinen.

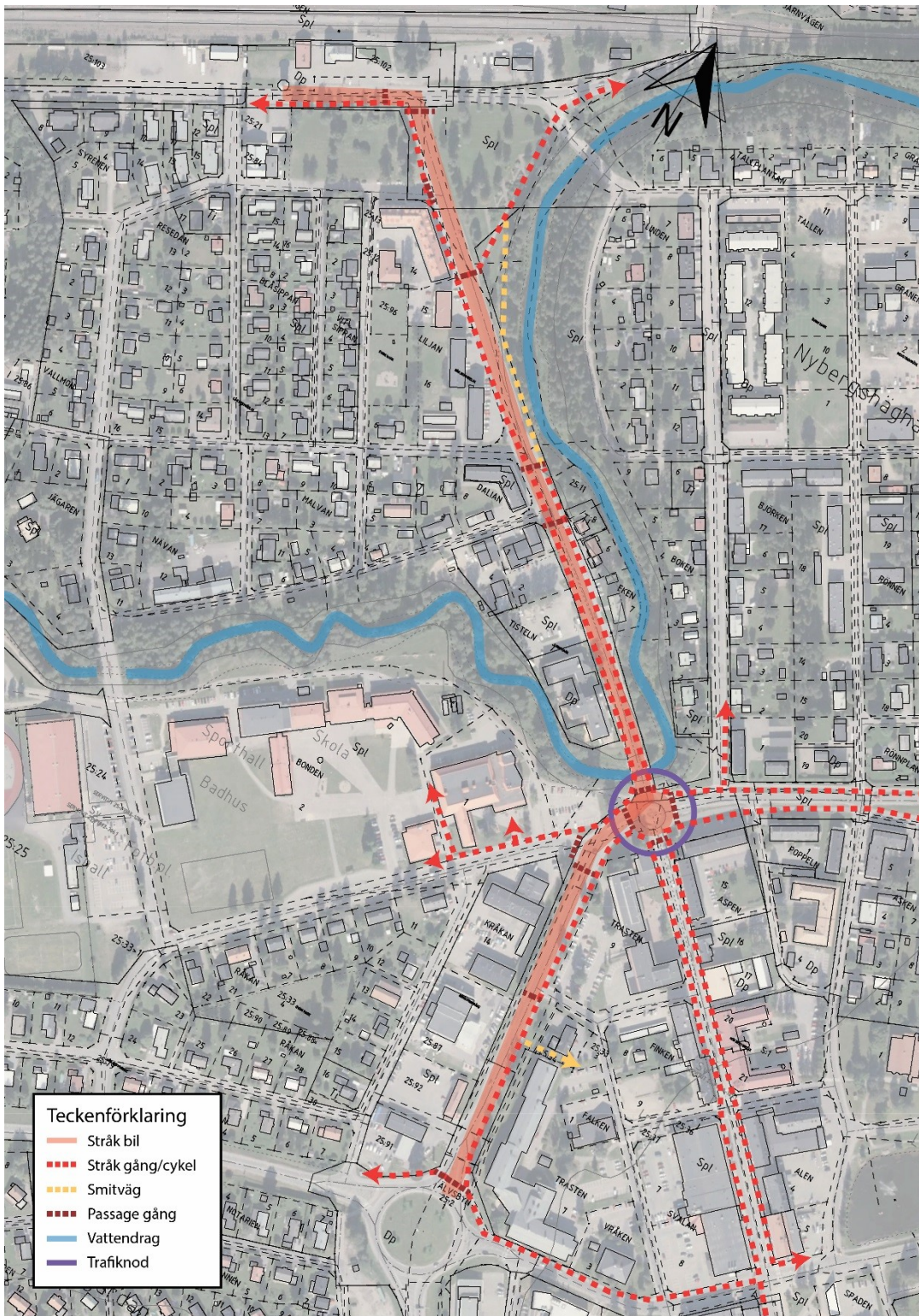
Känsliga platser

Det finns ett antal känsliga platser längs sträckan som kommer kräva en högre grad av bearbetning och måste arbetas vidare med i fortsatt gestaltningsarbete. Dessa är den planerade busshållplatsen på Nyvägen, bron över Korsträskbäcken, Polar Hotel, kv Liljans och Ekens utfarter, polisen, pizzerian och järnvägsstationen. Dessa platser kommer att få en högre grad av bearbetning så att de framhävs som de viktiga knutpunkter och mötesplatser de är.

Fortsatt arbete

Landskapsanalys och gestaltungsavsikterna samordnas med alla berörda tekniker och kommer fortsatt att ligga till grund för framtagande av gestaltungsprogram.

Bilaga 1:

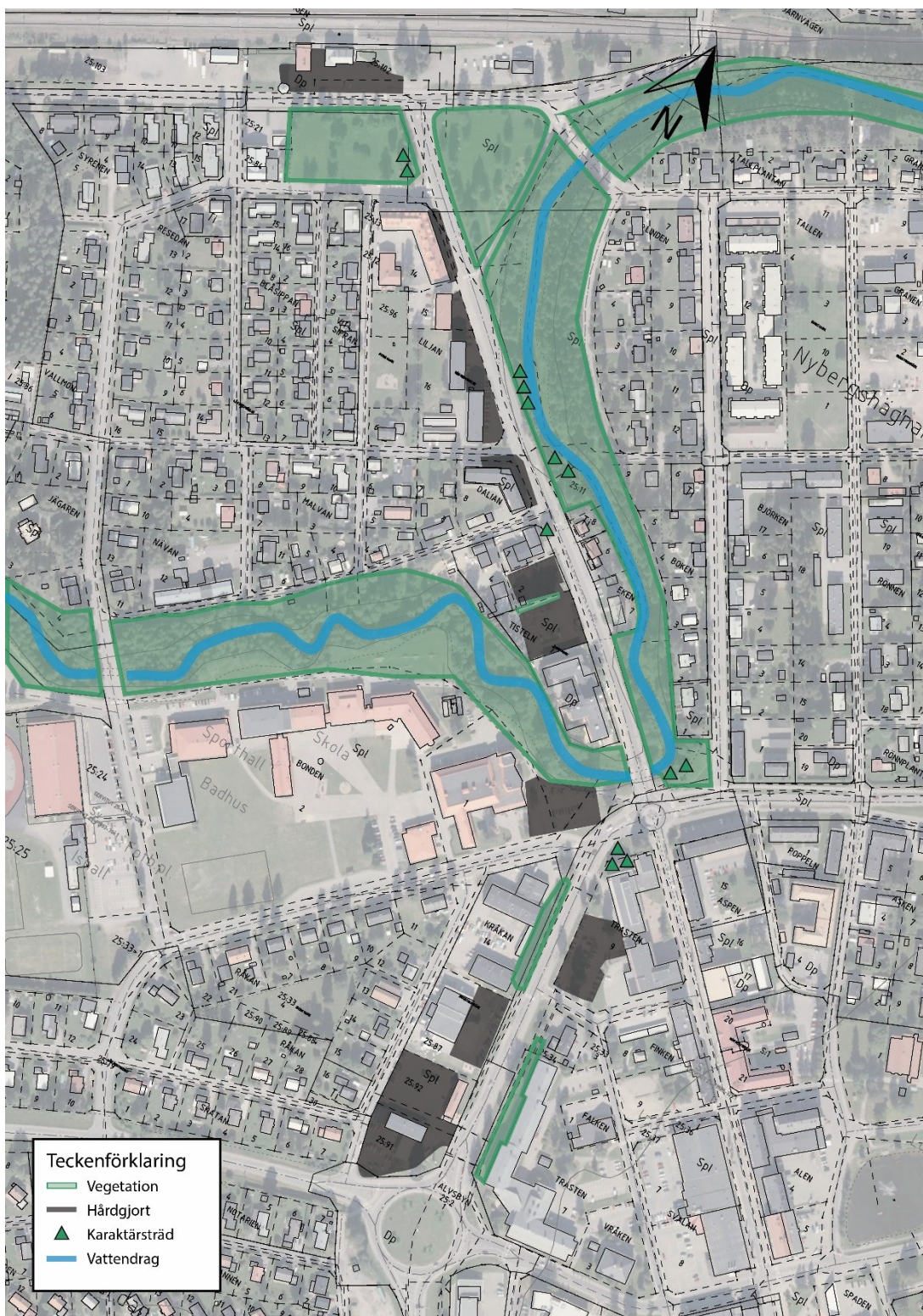
Kartan visar rörelsemönster längs Nyvägen, Storgatan och Stationsgatan i Älvsbyn.

Bilaga 2:

Kartan visar knutpunkter, siktlinjer och landmärken längs vägsträckan.

Bilaga 3:

Kartan visar rumsbildande vegetation, hårdgjorda ytor och karaktärsträd längs sträckan.

Teckenförklaring

- Öppna fasader
- Halvöppna fasader
- Slutna fasader
- Vattendrag

17

TRAFIKVERKET

Trafikverket, Box 809, 971 25, Luleå. Besöksadress: Sundsbacken 2-4.
Telefon: 0771-921 921, Texttelefon: 010-123 50 00

www.trafikverket.se